Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)

της 19ης Ιουνίου 2025*

[Κείμενο διορθωμένο με διάταξη της 29ης Σεπτεμβρίου 2026]

«[Όπως διορθώθηκε με διάταξη της 29ης Σεπτεμβρίου 2026] Προδικαστική παραπομπή – Πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας – Οδηγία (ΕΕ) 2015/849 – Άρθρο 3, σημείο 11, στοιχείο α′ – Πρόσωπο που είναι στενός συνεργάτης πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου – Ορισμός – Άρθρο 45, παράγραφοι 1 και 8 – Υπόχρεες οντότητες που ανήκουν σε όμιλο – Ανταλλαγή πληροφοριών εντός του ομίλου – Εφαρμογή αποφάσεων που λαμβάνονται από άλλη υπόχρεη οντότητα ανήκουσα στον όμιλο αυτόν – Άρθρο 14, παράγραφος 5– Συνεχής εποπτεία του πελάτη την οποία οφείλουν να ασκούν οι υπόχρεες οντότητες – Άρθρο 11, στοιχείο δ′ – Ενισχυμένα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τους πελάτες των παρόχων υπηρεσιών τυχερών παιγνίων»

Στην υπόθεση C-509/23,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το administratīvā rajona tiesa (διοικητικό πρωτοδικείο, Λεττονία) με απόφαση της 7ης Αυγούστου 2023, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 8 Αυγούστου 2023, στο πλαίσιο της δίκης

«Laimz» SIA

κατά

Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcija,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους T. von Danwitz, Αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, προεδρεύοντα του έκτου τμήματος, A. Kumin (εισηγητή) και I. Ziemele, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Pikamäe

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

* Γλώσσα διαδικασίας: η λεττονική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η «Laimz» SIA, εκπροσωπούμενη από τον E. Jonins, zvērināta advokāta palīgs,

– η Λεττονική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις J. Davidoviča, K. Pommere και I. Romanovska,

– η Φινλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις A. Laine και M. Pere,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την G. Goddin και τους I. Naglis και G. von Rintelen,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 2, παράγραφος 1, του άρθρου 3, σημείο 9, σημείο 11, στοιχείο α′, καθώς και σημεία 12 και 15, του άρθρου 8, παράγραφος 2, του άρθρου 11, στοιχείο δ′, του άρθρου 14, παράγραφος 5, και του άρθρου 45, παράγραφοι 1 και 8, της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2015, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και την κατάργηση της οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της οδηγίας 2006/70/ΕΚ της Επιτροπής (ΕΕ 2015, L 141, σ. 73), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία (ΕΕ) 2018/843 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2018 (ΕΕ 2018, L 156, σ. 43) (στο εξής: οδηγία 2015/849).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της «Laimz» SIA, εταιρίας παροχής υπηρεσιών τυχερών παιγνίων, και της Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcija (υπηρεσίας εποπτείας τυχερών παιγνίων, Λεττονία, στο εξής: εποπτική αρχή) σχετικά με χρηματική κύρωση που επιβλήθηκε στην εταιρία αυτή για παραβάσεις των εθνικών διατάξεων για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 1, 4, 21, 22, 30, 33 και 35 της οδηγίας 2015/849 έχουν ως εξής:

«(1) […] Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος), η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και το οργανωμένο έγκλημα παραμένουν σημαντικά προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν στο επίπεδο της [Ευρωπαϊκής] Ένωσης. Εκτός από την περαιτέρω ανάπτυξη της προσέγγισης του ποινικού δικαίου σε επίπεδο ΕΕ, η στοχοθετημένη και αναλογική πρόληψη της χρήσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας είναι απαραίτητη, μπορεί δε να έχει συμπληρωματικά αποτελέσματα.

[…]

(4) Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας διενεργούνται συχνά σε διεθνές επίπεδο. Τα μέτρα που λαμβάνονται αποκλειστικά σε εθνικό ή ακόμα και σε ενωσιακό επίπεδο, χωρίς να λαμβάνεται υπ' όψιν ο διεθνής συντονισμός και η διεθνής συνεργασία, έχουν πολύ περιορισμένα αποτελέσματα. Τα μέτρα που θεσπίζονται από την Ένωση στον τομέα αυτόν θα πρέπει συνεπώς να είναι συμβατά με άλλες δράσεις που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο άλλων διεθνών φόρουμ, και τουλάχιστον εξίσου αυστηρά με αυτές. Η δράση της Ένωσης θα πρέπει να συνεχίσει να λαμβάνει ιδιαίτερα υπόψη τις συστάσεις της ομάδας χρηματοοικονομικής δράσης (FATF), καθώς και μέσα άλλων διεθνών φορέων που δραστηριοποιούνται στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Προκειμένου να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, οι σχετικές ενωσιακές νομικές πράξεις θα πρέπει, όπου κρίνεται σκόπιμο, να ευθυγραμμιστούν με τα διεθνή πρότυπα για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής που εγκρίθηκαν από την FATF τον Φεβρουάριο του 2012 ("αναθεωρημένες συστάσεις FATF").

[…]

(21) Η χρήση των υπηρεσιών του τομέα των τυχερών παιχνιδιών για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αποτελεί πηγή ανησυχίας. Προκειμένου να μετριασθούν οι κίνδυνοι που συνδέονται με τις υπηρεσίες τυχερών παιχνιδιών, η παρούσα οδηγία θα πρέπει να καθιερώσει υποχρέωση των παρόχων υπηρεσιών τυχερών παιχνιδιών υψηλότερου κινδύνου να λαμβάνουν μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη για μεμονωμένες συναλλαγές ύψους 2 000 [ευρώ] και πλέον. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι υπόχρεες οντότητες εφαρμόζουν το ίδιο όριο στην είσπραξη κερδών ή στα στοιχήματα, μεταξύ άλλων και μέσω της αγοράς και ανταλλαγής μαρκών, ή και στα δύο. Οι πάροχοι υπηρεσιών τυχερών παιχνιδιών που διαθέτουν συγκεκριμένους χώρους, όπως καζίνα και αίθουσες τυχερών παιχνιδιών, θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι η δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη, εάν ασκείται στο σημείο εισόδου στους χώρους, μπορεί να συνδεθεί με τις συναλλαγές που διενεργούνται από τον πελάτη στους εν λόγω χώρους. Εντούτοις, σε συνθήκες αποδεδειγμένα χαμηλού κινδύνου, τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να εξαιρούν ορισμένες υπηρεσίες τυχερών παιχνιδιών από ορισμένες

ή όλες τις απαιτήσεις της παρούσας οδηγίας. Η χρήση μιας εξαίρεσης από κράτος μέλος θα πρέπει να εξετάζεται μόνον σε αυστηρά περιορισμένες και δικαιολογημένες περιπτώσεις και εφόσον ο κίνδυνος νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας είναι χαμηλός. Οι εξαιρέσεις αυτές θα πρέπει να αποτελούν αντικείμενο ειδικής εκτίμησης κινδύνου που θα εξετάζει επίσης πόσο ευάλωτες είναι οι σχετικές συναλλαγές. Οι εξαιρέσεις θα πρέπει να κοινοποιούνται στην [Ευρωπαϊκή] Επιτροπή. Στην εκτίμηση κινδύνου τα κράτη μέλη θα πρέπει να επισημαίνουν τον τρόπο με τον οποίο έλαβαν υπόψη τυχόν σχετικά πορίσματα των εκθέσεων που εκπονεί η Επιτροπή στο πλαίσιο της υπερεθνικής εκτίμησης κινδύνου.

(22) Ο κίνδυνος της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας δεν είναι ο ίδιος σε όλες τις περιπτώσεις. Συνεπώς, θα πρέπει να χρησιμοποιείται μια ολιστική προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο. Η προσέγγιση βάσει κινδύνου δεν είναι αδικαιολόγητα ανεκτική επιλογή για τα κράτη μέλη και τις υπόχρεες οντότητες. Προϋποθέτει τη λήψη αποφάσεων βάσει τεκμηρίων, ούτως ώστε να υπάρχει αποτελεσματικότερη εστίαση στους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, με τους οποίους βρίσκεται αντιμέτωπη η Ένωση, και σε εκείνους που δρουν στο πλαίσιο αυτό.

[…]

(30) Ο κίνδυνος ο ίδιος έχει μεταβλητό χαρακτήρα, και οι παράμετροι κινδύνου, είτε μεμονωμένα είτε σε συνδυασμό, ενδέχεται να αυξήσουν ή να μειώσουν τον δυνητικό κίνδυνο που προκύπτει, επηρεάζοντας με τον τρόπο αυτόν τα ενδεδειγμένα επίπεδα προληπτικών μέτρων, όπως τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη. Επομένως, υπάρχουν περιστάσεις στις οποίες θα πρέπει να εφαρμόζονται αυξημένα μέτρα δέουσας επιμέλειας και άλλες, στις οποίες μπορεί να ενδείκνυνται απλουστευμένα μέτρα δέουσας επιμέλειας.

(31) Θα πρέπει να αναγνωριστεί ότι ορισμένες καταστάσεις ενέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Μολονότι θα πρέπει να διαπιστώνονται η ταυτότητα και η επιχειρηματική εικόνα όλων των πελατών, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες απαιτούνται ιδιαίτερα αυστηρές διαδικασίες εξακρίβωσης και ελέγχου της ταυτότητας του πελάτη.

(32) Αυτό ισχύει ιδίως στις σχέσεις με πρόσωπα που κατέχουν ή κατείχαν σημαντικά δημόσια λειτουργήματα, στο εσωτερικό της Ένωσης και σε διεθνές επίπεδο […]. Οι σχέσεις αυτές μπορούν να εκθέσουν ιδίως τον χρηματοπιστωτικό τομέα σε σημαντικούς νομικούς κινδύνους και σε κινδύνους για τη φήμη του. Οι διεθνείς προσπάθειες για την καταπολέμηση της διαφθοράς δικαιολογούν επίσης την ανάγκη να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στα πρόσωπα αυτά και να εφαρμοστούν κατάλληλα ενισχυμένα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη όσον αφορά πρόσωπα που ασκούν ή ασκούσαν σημαντικό δημόσιο λειτούργημα στην ημεδαπή ή στην αλλοδαπή, καθώς και υψηλόβαθμα πρόσωπα διεθνών οργανισμών.

(33) Οι διατάξεις σχετικά με τα πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα είναι προληπτικής και όχι κακουργηματικής φύσης και δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι στιγματίζουν πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα ως εμπλεκόμενα σε εγκληματική δραστηριότητα. Η άρνηση επιχειρηματικής σχέσης με πρόσωπο απλώς λόγω του προσδιορισμού του ως πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου είναι αντίθετη με το πνεύμα και το γράμμα της παρούσας οδηγίας και των αναθεωρημένων συστάσεων της FATF.

[…]

(35) Για να αποφεύγεται η επανάληψη των διαδικασιών εξακρίβωσης της ταυτότητας του πελάτη, που οδηγούν σε καθυστερήσεις και έλλειψη αποτελεσματικότητας στις συναλλαγές, είναι σκόπιμο, υπό την προϋπόθεση παροχής κατάλληλων εγγυήσεων, να επιτρέπεται η εισαγωγή στις υπόχρεες οντότητες πελατών των οποίων η εξακρίβωση της ταυτότητας έχει ήδη πραγματοποιηθεί σε άλλο πλαίσιο. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες μια υπόχρεη οντότητα βασίζεται σε τρίτο μέρος, η τελική ευθύνη για τη διαδικασία δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη θα πρέπει να απόκειται στην υπόχρεη οντότητα στην οποία είναι εισηγμένος ο πελάτης. Το τρίτο μέρος, ή το πρόσωπο που εισήγαγε τον πελάτη, θα πρέπει επίσης να εξακολουθεί να υπέχει επίσης ιδία ευθύνη για τη συμμόρφωση προς την παρούσα οδηγία, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης να αναφέρει ύποπτες συναλλαγές και να τηρεί αρχεία, εφόσον η σχέση του με τον πελάτη εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας.»

4 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/849 έχει ως εξής:

«Η παρούσα οδηγία αποσκοπεί στην πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος της Ένωσης για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.»

5 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/849 προβλέπει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στις ακόλουθες υπόχρεες οντότητες:

[…]

3) στα ακόλουθα φυσικά ή νομικά πρόσωπα κατά την άσκηση των επαγγελματικών τους δραστηριοτήτων:

[…]

στ) παρόχους υπηρεσιών τυχερών παιχνιδιών·

[…]».

6 Το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[…]

9) “ως πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο” νοείται το φυσικό πρόσωπο στο οποίο έχουν ή είχαν ανατεθεί σημαντικά δημόσια λειτουργήματα, όπως τα εξής:
   α) αρχηγοί κρατών, αρχηγοί κυβερνήσεων, υπουργοί, αναπληρωτές υπουργοί και υφυπουργοί·
   β) μέλη κοινοβουλίων ή παρόμοιων νομοθετικών σωμάτων·
   γ) μέλη των διοικητικών οργάνων των πολιτικών κομμάτων·
   δ) μέλη ανωτάτων δικαστηρίων, συνταγματικών δικαστηρίων ή άλλων δικαιοδοτικών οργάνων υψηλού επιπέδου των οποίων οι αποφάσεις δεν υπόκεινται σε περαιτέρω ένδικα μέσα, πλην εξαιρετικών περιστάσεων·
   ε) μέλη ελεγκτικών συνεδρίων και διοικητικών συμβουλίων κεντρικών τραπεζών·
   στ) πρέσβεις, επιτετραμμένοι και υψηλόβαθμοι αξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων·
   ζ) μέλη διοικητικών, διαχειριστικών ή εποπτικών οργάνων κρατικών επιχειρήσεων·
   η) μέλη διοικητικών, διαχειριστικών ή εποπτικών οργάνων κρατικών επιχειρήσεων·
   θ) διευθυντές, αναπληρωτές διευθυντές και μέλη του διοικητικού συμβουλίου ή πρόσωπα που κατέχουν ισοδύναμη θέση σε διεθνή οργανισμό.

Κανένα από τα δημόσια λειτουργήματα που αναφέρονται στα στοιχεία α) έως η) δεν αφορά πρόσωπα κατέχοντα ενδιάμεσες ή χαμηλές θέσεις της υπαλληλικής ιεραρχίας·

[…]

11) ως “πρόσωπα που είναι γνωστά ως στενοί συνεργάτες” νοούνται:
   α) φυσικά πρόσωπα για το οποία είναι γνωστό ότι είναι από κοινού πραγματικοί δικαιούχοι νομικής οντότητας ή νομικού μορφώματος ή ότι συνδέονται με οποιαδήποτε άλλη στενή επιχειρηματική σχέση με πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο·
   β) φυσικά πρόσωπα που είναι μόνοι πραγματικοί δικαιούχοι νομικής οντότητας ή νομικού μορφώματος που είναι γνωστό ότι συστάθηκαν προς de facto όφελος πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου·

12) ως “ανώτερο διοικητικό στέλεχος” νοείται το στέλεχος ή ο υπάλληλος με επαρκείς γνώσεις της έκθεσης του ιδρύματος ή του οργανισμού στον κίνδυνο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, καθώς και με επαρκή αρχαιότητα για τη λήψη αποφάσεων που επηρεάζουν την έκθεση σε κίνδυνο και που δεν χρειάζεται, σε όλες τις περιπτώσεις, να είναι μέλος του διοικητικού συμβουλίου·

13) ως “επιχειρηματική σχέση” νοείται η επιχειρηματική, επαγγελματική ή εμπορική σχέση η οποία συνδέεται με τις επαγγελματικές δραστηριότητες των υπόχρεων οντοτήτων και η οποία αναμένεται, κατά τον χρόνο σύναψης της επαφής, ότι θα έχει κάποια διάρκεια·

14) ως “υπηρεσίες τυχερών παιχνιδιών” νοούνται οι υπηρεσίες χρηματικού στοιχήματος σε τυχερά παιχνίδια, συμπεριλαμβανομένων εκείνων με κάποιο στοιχείο δεξιότητας, όπως λαχεία, παιχνίδια καζίνο, παιχνίδια πόκερ και πράξεις στοιχηματισμού, που προσφέρονται σε συγκεκριμένο χώρο ή με οποιοδήποτε μέσο εξ αποστάσεως, με ηλεκτρονικά μέσα ή με κάθε άλλη τεχνολογία διευκόλυνσης της επικοινωνίας, και ύστερα από ατομικό αίτημα του αποδέκτη των υπηρεσιών·

15) ως “όμιλος” νοείται ο όμιλος επιχειρήσεων που αποτελείται από μία μητρική επιχείρηση, τις θυγατρικές της και τις οντότητες στις οποίες η μητρική επιχείρηση ή οι θυγατρικές της διαθέτουν συμμετοχή, καθώς και επιχειρήσεις που συνδέονται μεταξύ τους με σχέση κατά την έννοια του άρθρου 22 της οδηγίας 2013/34/ΕΕ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του

Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις, τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις και συναφείς εκθέσεις επιχειρήσεων ορισμένων μορφών, την τροποποίηση της οδηγίας 2006/43/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και την κατάργηση των οδηγιών 78/660/ΕΟΚ και 83/349/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ 2013, L 182, σ. 19)]·

[…]».

7 Το άρθρο 8 της οδηγίας 2015/849 προβλέπει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι υπόχρεες οντότητες λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα προκειμένου να εντοπίζουν και να εκτιμούν τους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας που διατρέχουν, λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες κινδύνου, συμπεριλαμβανομένων αυτών που σχετίζονται με τους πελάτες τους, τις χώρες ή τις γεωγραφικές περιοχές, τα προϊόντα, τις υπηρεσίες, τις συναλλαγές ή τους δίαυλοι παροχής τραπεζικών υπηρεσιών. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να είναι ανάλογα προς τη φύση και το μέγεθος των υπόχρεων οντοτήτων.

2. Οι εκτιμήσεις κινδύνων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 τεκμηριώνονται, επικαιροποιούνται και τίθενται στη διάθεση των ενδιαφερόμενων αρμόδιων αρχών και των σχετικών αυτορρυθμιζόμενων φορέων. Οι αρμόδιες αρχές δύνανται να αποφασίσουν ότι δεν χρειάζονται επιμέρους τεκμηριωμένες εκτιμήσεις κινδύνων όταν οι εγγενείς στον τομέα συγκεκριμένοι κίνδυνοι είναι σαφείς και κατανοητοί.

3. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι υπόχρεες οντότητες διαθέτουν πολιτικές, ελέγχους και διαδικασίες ώστε να μετριάζουν και να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας που εντοπίζονται σε επίπεδο Ένωσης, σε επίπεδο κρατών μελών καθώς και στο επίπεδο των υπόχρεων οντοτήτων. Οι εν λόγω πολιτικές, οι έλεγχοι και οι διαδικασίες είναι ανάλογες προς τη φύση και το μέγεθος των εν λόγω υπόχρεων οντοτήτων.

4. Οι πολιτικές, οι έλεγχοι και οι διαδικασίες που αναφέρονται στην παράγραφο 3 περιλαμβάνουν:

α) τη διαμόρφωση εσωτερικών πολιτικών, ελέγχων και διαδικασιών, όπως υποδείγματα πρακτικών διαχείρισης κινδύνου, δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη, υποβολή αναφορών, τήρηση αρχείων, εσωτερικό έλεγχο, διαχείριση της συμμόρφωσης, συμπεριλαμβανομένου, όπου ενδείκνυται λόγω του μεγέθους και της φύσης της δραστηριότητας, του διορισμού υπευθύνου για τον έλεγχο της συμμόρφωσης σε επίπεδο διοίκησης, και έλεγχο της ασφάλειας (“screening”) των εργαζομένων·

β) όταν ενδείκνυται λόγω του μεγέθους και της φύσης των δραστηριοτήτων, μια ανεξάρτητη υπηρεσία ελέγχου για την εξακρίβωση των εσωτερικών πολιτικών, ελέγχων και διαδικασιών που αναφέρονται στο στοιχείο α).

5. Τα κράτη μέλη απαιτούν από τις υπόχρεες οντότητες να λαμβάνουν έγκριση από τα ανώτερα διοικητικά στελέχη τους για τις πολιτικές, τους ελέγχους και τις διαδικασίες που εφαρμόζουν, να παρακολουθούν δε και, όπου ενδείκνυται, να ενισχύουν τα μέτρα που έχουν ληφθεί.»

8 Το άρθρο 11 της οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι υπόχρεες οντότητες να εφαρμόζουν τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη στις εξής περιστάσεις:

α) όταν συνάπτουν επιχειρηματική σχέση·

[…]

δ) για παρόχους υπηρεσιών τυχερών παιχνιδιών, κατά την είσπραξη των κερδών, κατά την κατάθεση του στοιχήματος ή και στις δύο περιπτώσεις, όταν πραγματοποιούν συναλλαγές που ανέρχονται σε ποσό ίσο ή μεγαλύτερο των 2 000 [ευρώ] είτε η συναλλαγή πραγματοποιείται με μία και μόνη πράξη είτε με περισσότερες της μιας πράξεις που φαίνεται να συνδέονται μεταξύ τους·

[…]

στ) όταν υπάρχουν αμφιβολίες για την ακρίβεια ή την επάρκεια των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν ήδη για την εξακρίβωση της ταυτότητας του πελάτη.»

9 Το άρθρο 13, παράγραφοι 1, 2 και 4, της οδηγίας 2015/849 έχει ως εξής:

«1. Τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη περιλαμβάνουν:

α) την εξακρίβωση και την επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη βάσει εγγράφων, δεδομένων ή πληροφοριών από αξιόπιστη και ανεξάρτητη πηγή, συμπεριλαμβανομένων, όπου υπάρχουν, μέσων ηλεκτρονικής ταυτοποίησης, σχετικών υπηρεσιών εμπιστοσύνης όπως ορίζονται στον κανονισμό (ΕΕ) 910/2014 [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 2014, σχετικά με την ηλεκτρονική ταυτοποίηση και τις υπηρεσίες εμπιστοσύνης για τις ηλεκτρονικές συναλλαγές στην εσωτερική αγορά και την κατάργηση της οδηγίας 1999/93/ΕΚ (ΕΕ 2014, L 257, σ. 73)], ή οποιασδήποτε άλλης ασφαλούς, εξ αποστάσεως ή ηλεκτρονικής, διαδικασίας ταυτοποίησης που ρυθμίζεται, αναγνωρίζεται, εγκρίνεται ή γίνεται δεκτή από την αρμόδια αρχή·

β) την εξακρίβωση της ταυτότητας του πραγματικού δικαιούχου και τη λήψη εύλογων μέτρων για την επαλήθευση της ταυτότητάς του, ώστε η υπόχρεη οντότητα να έχει τη βεβαιότητα ότι γνωρίζει τον πραγματικό δικαιούχο· όσον αφορά τα νομικά πρόσωπα, τις εταιρείες καταπιστευματικής διαχείρισης, τις εταιρείες, τα ιδρύματα και τα παρεμφερή νομικά μορφώματα, τη λήψη εύλογων μέτρων για να γίνει κατανοητή η διάρθρωση της κυριότητας και του ελέγχου του πελάτη. […]·

γ) την αξιολόγηση και, ανάλογα με την περίπτωση, τη συλλογή πληροφοριών για τον σκοπό και τη σκοπούμενη φύση της επιχειρηματικής σχέσης·

δ) την άσκηση συνεχούς εποπτείας όσον αφορά την επιχειρηματική σχέση, με ενδελεχή εξέταση των συναλλαγών που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια αυτής της σχέσης, προκειμένου να εξασφαλίζεται ότι οι συναλλαγές που διενεργούνται συνάδουν με τις γνώσεις της υπόχρεης οντότητας σχετικά με τον πελάτη, την επιχείρηση και το προφίλ του κινδύνου, και, εφόσον απαιτείται, σχετικά με την προέλευση των χρηματικών ποσών, καθώς και τη διασφάλιση της τήρησης ενημερωμένων εγγράφων, δεδομένων ή πληροφοριών.

[…]

2. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι υπόχρεες οντότητες να εφαρμόζουν καθεμία από τις απαιτήσεις δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη που αναφέρονται στην παράγραφο 1. Ωστόσο, οι υπόχρεες οντότητες μπορούν να καθορίζουν την έκταση των μέτρων αυτών ανάλογα με τον βαθμό κινδύνου.

[…]

4. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι υπόχρεες οντότητες είναι σε θέση να αποδείξουν στις αρμόδιες αρχές ή τους αυτορρυθμιζόμενους φορείς ότι τα μέτρα είναι ενδεδειγμένα για την αντιμετώπιση των εντοπισθέντων κινδύνων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.»

10 Το άρθρο 14, παράγραφος 5, της οδηγίας έχει ως εξής:

«Τα κράτη μέλη απαιτούν από τις υπόχρεες οντότητες να εφαρμόζουν τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, όχι μόνον σε όλους τους νέους πελάτες, αλλά και στους υπάρχοντες πελάτες την κατάλληλη χρονική στιγμή, ανάλογα με τον βαθμό κινδύνου, ή όταν μεταβάλλονται οι σχετικές περιστάσεις του πελάτη, ή όταν η υπόχρεη οντότητα έχει οποιοδήποτε καθήκον βάσει του νόμου κατά τη διάρκεια του σχετικού ημερολογιακού έτους να επικοινωνήσει με τον πελάτη με σκοπό την αναθεώρηση κάθε ουσιαστικής πληροφορίας που σχετίζεται με τον πραγματικό δικαιούχο ή δικαιούχους, ή εάν η υπόχρεη οντότητα είχε αυτό το καθήκον στο πλαίσιο της οδηγίας 2011/16/ΕΕ του Συμβουλίου[, της 15ης Φεβρουαρίου 2011, σχετικά με τη διοικητική συνεργασία στον τομέα της φορολογίας και με την κατάργηση της οδηγίας 77/799/ΕΟΚ (ΕΕ 2011, L 64, σ. 1)].»

11 Το άρθρο 20 της οδηγίας 2015/849 προβλέπει τα εξής:

«Όσον αφορά τις συναλλαγές ή τις επιχειρηματικές σχέσεις με πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα, τα κράτη μέλη, επιπλέον των μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη που προβλέπονται στο άρθρο 13, απαιτούν από τις υπόχρεες οντότητες:

α) να διαθέτουν κατάλληλα συστήματα διαχείρισης του κινδύνου, συμπεριλαμβανομένων διαδικασιών βασιζόμενων στους κινδύνους, για να καθορίζουν εάν ο πελάτης ή ο πραγματικός δικαιούχος του πελάτη είναι πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο·

β) να εφαρμόζουν τα ακόλουθα μέτρα στις περιπτώσεις επιχειρηματικών σχέσεων με πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα:
   i) να λαμβάνουν έγκριση από τα ανώτερα διοικητικά στελέχη για τη σύναψη ή τη διατήρηση επιχειρηματικών σχέσεων με τέτοια πρόσωπα,
   ii) να λαμβάνουν επαρκή μέτρα για να διαπιστώνουν την πηγή του πλούτου και την προέλευση των κεφαλαίων τα οποία αφορά η επιχειρηματική σχέση ή η συναλλαγή με τέτοια πρόσωπα,
   iii) να διενεργούν ενισχυμένη και συνεχή παρακολούθηση των εν λόγω επιχειρηματικών σχέσεων.»

12 Κατά το άρθρο 23 της οδηγίας, τα μέτρα που προβλέπονται στα άρθρα 20 και 21 εφαρμόζονται επίσης στα μέλη της οικογένειας του πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου ή στα «πρόσωπα που είναι γνωστά ως στενοί συνεργάτες των πολιτικώς εκτεθειμένων προσώπων».

13 Το άρθρο 45, παράγραφοι 1 και 8, της οδηγίας αυτής έχει ως εξής:

«1. Τα κράτη μέλη απαιτούν από τις υπόχρεες οντότητες που ανήκουν σε όμιλο να εφαρμόζουν πολιτικές και διαδικασίες σε επίπεδο ομίλου, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών για την προστασία των δεδομένων, καθώς και των πολιτικών και των διαδικασιών για την ανταλλαγή πληροφοριών στο πλαίσιο του ομίλου, για σκοπούς [καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας]. Οι εν λόγω πολιτικές και διαδικασίες εφαρμόζονται αποτελεσματικά σε επίπεδο υποκαταστημάτων και θυγατρικών, των οποίων την κυριότητα έχουν οι υπόχρεες οντότητες κατά πλειοψηφία, που ευρίσκονται σε κράτη μέλη και τρίτες χώρες.

[…]

8. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να επιτρέπεται η ανταλλαγή πληροφοριών εντός του ομίλου. Πληροφορίες για υπόνοιες ότι τα κεφάλαια αποτελούν προϊόντα εγκληματικής δραστηριότητας ή σχετίζονται με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας που αναφέρονται στη [μονάδα χρηματοοικονομικών πληροφοριών (ΜΧΠ)] αποτελούν αντικείμενο ανταλλαγής εντός του ομίλου, εκτός αν υποδεικνύει άλλως η ΜΧΠ.»

Το λεττονικό δίκαιο

14 Ο Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums (νόμος για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της διάδοσης των όπλων μαζικής καταστροφής), της 17ης Ιουλίου 2008 (*Latvijas Vēstnesis*, 2008, αριθ. 116, στο εξής: νόμος για την πρόληψη), τροποποιήθηκε με σκοπό, μεταξύ άλλων, τη μεταφορά της οδηγίας 2015/849 στη λεττονική έννομη τάξη.

15 Το άρθρο 1 του νόμου αυτού, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου:

[…]

2[1]) ως “όμιλος” νοείται ο όμιλος νομικών προσώπων ή νομικών μορφωμάτων
α) ο οποίος περιλαμβάνει μητρική και θυγατρική εταιρία, καθώς και νομικά μορφώματα στα οποία συμμετέχει η μητρική ή η θυγατρική εταιρία,

[…]

8[1]) ως “ανώτερα διοικητικά στελέχη” νοούνται τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, εφόσον υφίσταται, ο διαχειριστής, το διευθυντικό στέλεχος ή ο ειδικώς διορισμένος από το διοικητικό συμβούλιο υπάλληλος που διαθέτει επαρκείς γνώσεις της έκθεσης της υπόχρεης οντότητας στον κίνδυνο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής και αρκούντως υψηλή ιεραρχική θέση για τη λήψη αποφάσεων που επηρεάζουν την έκθεση της οντότητας στους ως άνω κινδύνους·

[…]

18) ως “πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο” νοείται το πρόσωπο στο οποίο έχει ή είχε ανατεθεί σημαντικό δημόσιο λειτούργημα στη Δημοκρατία της Λεττονίας, σε άλλο κράτος μέλος ή σε τρίτη χώρα, συμπεριλαμβανομένων των ανώτερων κρατικών αξιωματούχων, των επικεφαλής διοικητικής μονάδας του κράτους (ή τοπικής αρχής), των αρχηγών κυβερνήσεων, των Υπουργών (περιλαμβάνονται οι αναπληρωτές Υπουργοί και οι βοηθοί αναπληρωτές Υπουργοί, εφόσον υπάρχει τέτοια θέση στην οικεία χώρα), των Υφυπουργών ή άλλων ανώτερων αξιωματούχων της κυβέρνησης, κρατικής διοικητικής μονάδας (ή τοπικής αρχής), των μελών κοινοβουλίων ή παρόμοιων νομοθετικών οργάνων, των μελών διοικητικών οργάνων (συμβουλίων) πολιτικών κομμάτων, δικαστών συνταγματικών δικαστηρίων, ανώτατων δικαστηρίων ή άλλων επιπέδων δικαιοδοσίας (μελών δικαστικών οργάνων), των μελών διοικητικών ή διευθυντικών οργάνων των ανώτατων ελεγκτικών οργάνων (έλεγχος), των μελών διοικητικών συμβουλίων ή διευθυντικών οργάνων κεντρικών τραπεζών, των πρέσβεων των επιτετραμμένων, των ανωτέρων αξιωματικών των ενόπλων δυνάμεων, των μελών διοικητικών συμβουλίων ή διευθυντικών οργάνων κρατικών επιχειρήσεων, των επικεφαλής (διευθυντών ή αναπληρωτών διευθυντών) και των μελών του συμβουλίου διεθνούς οργανισμού, ή των προσώπων που κατέχουν ισοδύναμη θέση εντός αυτού·

[…]

18[2]) ως “πρόσωπο που είναι στενός συνεργάτης πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου” νοείται το φυσικό πρόσωπο που γνωστό ότι διατηρεί επιχειρηματική ή άλλη στενή σχέση με ένα από τα πρόσωπα που αναφέρονται στο σημείο 18 του παρόντος άρθρου […]».

16 Το άρθρο 3 του νόμου για την πρόληψη, το οποίο φέρει τον τίτλο «Πεδίο εφαρμογής του νόμου», ορίζει στις παραγράφους 1 έως 2[1] τα εξής:

«1. Υπόκεινται στον παρόντα νόμο τα πρόσωπα που ασκούν τις εξής εμπορικές ή επαγγελματικές δραστηριότητες:

[…]

7) διοργάνωση παιγνίων λαχείων και τυχερών παιγνίων·

[…]

2. Οι υπόχρεες οντότητες που ανήκουν σε όμιλο οφείλουν να εφαρμόζουν πολιτικές και διαδικασίες σε επίπεδο ομίλου, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών για την προστασία των δεδομένων των φυσικών προσώπων, καθώς και των πολιτικών και των διαδικασιών για την ανταλλαγή πληροφοριών στο πλαίσιο του ομίλου, για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της διάδοχης όπλων μαζικής καταστροφής. Οι εν λόγω πολιτικές και διαδικασίες εφαρμόζονται αποτελεσματικά σε επίπεδο υποκαταστημάτων και θυγατρικών που ανήκουν κατά πλειοψηφία σε υπόχρεες οντότητες και βρίσκονται σε κράτη μέλη και τρίτες χώρες.

2[1]) Οι υπόχρεες οντότητες που ανήκουν σε όμιλο διασφαλίζουν, σε επίπεδο ομίλου, ότι οι οργανωτικές μονάδες στις οποίες έχουν ανατεθεί καθήκοντα συμμόρφωσης, ελέγχου ή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής έχουν

πρόσβαση στις αναγκαίες για την εκτέλεση των εν λόγω καθηκόντων πληροφορίες που προέρχονται από υποκαταστήματα και θυγατρικές, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών σχετικά με πελάτες, λογαριασμούς και πληρωμές.»

17 Το άρθρο 10 του νόμου για την πρόληψη, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ορισμός των υπαλλήλων που είναι επιφορτισμένοι με την τήρηση των απαιτήσεων του παρόντος νόμου», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Οι υπόχρεες οντότητες με νομική προσωπικότητα ορίζουν έναν ή περισσότερους υπαλλήλους (πρόσωπα επιφορτισμένα με την τήρηση των απαιτήσεων του νόμου για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής), ιδίως μεταξύ των ανώτερων διοικητικών στελεχών, τα οποία είναι εξουσιοδοτημένα να λαμβάνουν αποφάσεις και είναι άμεσα υπεύθυνα για τη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις του παρόντος νόμου και για την ανταλλαγή πληροφοριών με την αρμόδια αρχή εποπτείας και ελέγχου […]».

18 Το άρθρο 11 του νόμου για την πρόληψη, το οποίο επιγράφεται «Υποχρέωση δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Η υπόχρεη οντότητα λαμβάνει μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη:

1) πριν από τη σύναψη επιχειρηματικής σχέσης·

[…]

4) όταν η υπόχρεη οντότητα που διοργανώνει παίγνια λαχείων και τυχερά παίγνια πραγματοποιεί συναλλαγή με πελάτη για ποσό ίσο ή μεγαλύτερο των 2 000 ευρώ, ακόμη και αν ο πελάτης κερδίζει, αγοράζει μέσα συμμετοχής στο παίγνιο ή λαχνούς ή προβαίνει σε ανταλλαγή συναλλάγματος προς τον σκοπό αυτό, ανεξαρτήτως του αν η συναλλαγή πραγματοποιείται με μία και μόνη πράξη ή υπό μορφή πλειόνων συνδεδεμένων μεταξύ τους πράξεων·

[…]».

19 Το άρθρο 111 του νόμου για την πρόληψη, το οποίο επιγράφεται «Μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη και παράγοντες κινδύνου», ορίζει στις παραγράφους 1, 2, 6 και 7 τα εξής:

«1. Τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη αποτελούν ένα σύνολο δράσεων βάσει εκτίμησης κινδύνου, στο πλαίσιο των οποίων η υπόχρεη οντότητα:

1) εξακριβώνει την ταυτότητα του πελάτη και επαληθεύει τα στοιχεία ταυτοποίησης·

[…]

5) διασφαλίζει ότι τα έγγραφα, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και οι πληροφορίες που συλλέγονται στο πλαίσιο εφαρμογής μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη διατηρούνται τουλάχιστον επί πενταετία, αξιολογούνται δε τακτικά και επικαιροποιούνται σε συνάρτηση με τους εγγενείς [ως προς τον πελάτη] κινδύνους τουλάχιστον ανά πενταετία.

2. Κατά τον καθορισμό της έκτασης και της διαδικασίας της δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, καθώς και της συχνότητας της εξέτασης των εγγράφων, των δεδομένων προσωπικού

χαρακτήρα και των πληροφοριών που λαμβάνονται στο πλαίσιο της δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, η υπόχρεη οντότητα λαμβάνει υπόψη τους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και διάδοσης των όπλων μαζικής καταστροφής που σχετίζονται με τον πελάτη, τη χώρα διαμονής του (εγκατάστασής του), την οικονομική ή προσωπική δραστηριότητα του πελάτη, τις υπηρεσίες και τα προϊόντα που χρησιμοποιούνται και τις αλυσίδες εφοδιασμού, καθώς και τις συναλλαγές που πραγματοποιούνται.

[…]

6. Κατά τη σύναψη επιχειρηματικής σχέσης, η υπόχρεη οντότητα λαμβάνει και τεκμηριώνει, βάσει εκτίμησης των κινδύνων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής, πληροφορίες σχετικά με τον σκοπό και τον προβλεπόμενο χαρακτήρα της επιχειρηματικής σχέσης, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών που προτίθεται να χρησιμοποιήσει ο πελάτης, του αριθμού και του όγκου των σχεδιαζόμενων συναλλαγών, του είδους της οικονομικής ή προσωπικής δραστηριότητας του πελάτη στο πλαίσιο της οποίας ο πελάτης θα χρησιμοποιήσει τις υπηρεσίες και, κατά περίπτωση, της προέλευσης των κεφαλαίων του πελάτη και της προέλευσης των περιουσιακών στοιχείων που χαρακτηρίζουν την οικονομική κατάσταση του πελάτη.

7. Η υπόχρεη οντότητα εφαρμόζει μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη όχι μόνο κατά τη σύναψη επιχειρηματικής σχέσης, αλλά και κατά τη διάρκεια αυτής (και για τους υφιστάμενους πελάτες), σύμφωνα με μια προσέγγιση βάσει κινδύνου […]».

20 Το άρθρο 25 του νόμου για την πρόληψη, το οποίο επιγράφεται «Επιχειρηματικές σχέσεις με πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο, μέλος της οικογένειας πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου ή πρόσωπο που είναι στενός συνεργάτης πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου», ορίζει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου της υπόχρεης οντότητας παρέχει, βάσει εκτίμησης κινδύνου, τη δυνατότητα να διαπιστωθεί ότι πελάτης ο οποίος κατά τη σύναψη επιχειρηματικής σχέσης δεν είναι πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο ή μέλος της οικογένειας πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου ή πρόσωπο που είναι στενός συνεργάτης πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου απέκτησε κάποια από τις ιδιότητες αυτές μετά τη σύναψη της επιχειρηματικής σχέσης.»

21 Το άρθρο 29 του νόμου για την πρόληψη, με τίτλο «Αναγνώριση και αποδοχή των αποτελεσμάτων έρευνας ως προς τον πελάτη», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα μπορούν να αναγνωρίζουν και να αποδέχονται τα αποτελέσματα έρευνας ως προς τον πελάτη όσον αφορά την τήρηση των μέτρων του άρθρου 11[1], παράγραφος 1, σημεία 1 έως 3, του παρόντος νόμου, η οποία διεξάγεται από πιστωτικά ιδρύματα και χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς των κρατών μελών ή τρίτων χωρών, εφόσον πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις: […]».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

22 Η Laimz είναι εταιρία εγκατεστημένη στη Λεττονία, της οποίας η εμπορική δραστηριότητα συνίσταται στη διοργάνωση τυχερών παιγνίων. Το εταιρικό κεφάλαιο της εταιρίας αυτής ανήκει κατά 100 % στην «Optibet» SIA, εταιρία περιορισμένης ευθύνης εγκατεστημένη στη Λεττονία,

της οποίας η εμπορική δραστηριότητα συνίσταται επίσης στη διοργάνωση τυχερών παιγνίων. Οι δύο αυτές εταιρίες ανήκουν στον όμιλο Enlabs AB, ο οποίος είναι εγκατεστημένος στη Σουηδία. Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η Laimz έχει την ιδιότητα της υπόχρεης οντότητας κατά την έννοια του νόμου για την πρόληψη, ο οποίος αποσκοπεί στη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας 2015/849.

23 Στις 2 Μαρτίου 2020 η Optibet, η οποία είχε συνάψει σύμβαση με εταιρία προκειμένου αυτή να της παρέχει στοιχεία δημοσιευμένα και προσβάσιμα στο κοινό σχετικά με την εκτίμηση και τη διαχείριση των κινδύνων υπό το πρίσμα των απαιτήσεων του νόμου για την πρόληψη, συνήψε με τη Laimz συμφωνία βάσει της οποίας αναλάμβανε την υποχρέωση να της κοινοποιεί τα στοιχεία αυτά, προκειμένου να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότερη δυνατή χρήση των πόρων και η ομοιόμορφη τήρηση των απαιτήσεων του νόμου αυτού από τις εταιρίες του εν λόγω ομίλου.

24 Στις 23 Αυγούστου 2021 η Laimz άρχισε να παρέχει διαδραστικές υπηρεσίες τυχερών παιγνίων σε πελάτη ο οποίος προηγουμένως ήταν πελάτης της Optibet (στο εξής: επίμαχος στην κύρια δίκη πελάτης).

25 Στις 31 Ιανουαρίου 2022 η Laimz έλαβε αυξημένα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη αυτόν, ζητώντας του συμπληρωματικές πληροφορίες, με βάση τις συνήθειές του όσον αφορά τα παίγνια και τα ποσά που στοιχημάτιζε, καθώς και με βάση στοιχεία που της γνωστοποίησε η Optibet, η οποία είχε διατηρήσει τα στοιχεία αυτά από την εποχή που το συγκεκριμένο πρόσωπο ήταν πελάτης της. Στο πλαίσιο αυτό, η Laimz εφάρμοσε επίσης απόφαση της 27ης Μαρτίου 2020, την οποία είχε λάβει ανώτερο διοικητικό στέλεχος της Optibet, σχετικά με τη διατήρηση των σχέσεων με τον πελάτη.

26 Τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 2022 η εποπτική αρχή διενήργησε έλεγχο στη Laimz. Στην έκθεση που συντάχθηκε μετά το πέρας του ελέγχου αυτού, η εποπτική αρχή διαπίστωσε ότι το 2020, το 2021 και το 2022 η Laimz δεν είχε εντοπίσει καμία επιχειρηματική σχέση με πρόσωπα που ήταν στενοί συνεργάτες πολιτικώς εκτεθειμένων προσώπων και δεν είχε διεξαγάγει έρευνα ως προς τον επίμαχο στην κύρια δίκη πελάτη μετά τη πραγματοποίηση συναλλαγής ύψους τουλάχιστον 2 000 ευρώ στις 26 Αυγούστου 2021, προκειμένου να του ζητήσει πληροφορίες σχετικά με τις πηγές των εισοδημάτων του, το ύψος τους και τα ποσά που σκόπευε να στοιχηματίσει ή προκειμένου να διαπιστώσει εάν επρόκειτο για πρόσωπο που είναι στενός συνεργάτης πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου και να επαληθεύσει τις πληροφορίες που περιλαμβάνονταν σε προσβάσιμες για το κοινό βάσεις δεδομένων, ώστε να εντοπίσει πρόσθετους παράγοντες κινδύνου.

27 Με απόφαση της 15ης Ιουνίου 2022 η εποπτική αρχή επέβαλε στη Laimz πρόστιμο ύψους 52 263,90 ευρώ, το οποίο αντιστοιχούσε στο 5 % του καθαρού κύκλου εργασιών της κατά το έτος 2020, με την αιτιολογία ότι η εταιρία αυτή δεν είχε εφαρμόσει ορθώς το σύστημα εσωτερικού ελέγχου των πελατών ούτε είχε διεξαγάγει έρευνα σχετικά με τους πελάτες. Κατά την εκτίμηση της εποπτικής αρχής, η εν λόγω εταιρία όφειλε να προβεί αυτοτελώς και ανεξάρτητα σε αξιολόγηση του επίμαχου στην κύρια δίκη πελάτη και να μη στηριχθεί σε εκτίμηση που είχε διενεργηθεί από άλλη εταιρία, εν προκειμένω την Optibet. Η εποπτική αρχή υπενθύμισε επίσης ότι ο εν λόγω πελάτης θεωρείται στενός συνεργάτης πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου, διότι ασκούσε, συγχρόνως με το πρόσωπο αυτό, καθήκοντα μέλους του εκτελεστικού οργάνου μιας ένωσης.

28 Στις 18 Ιουλίου 2022 η Laimz άσκησε προσφυγή κατά της απόφασης αυτής ενώπιον του administratīvā rajona tiesa (διοικητικού πρωτοδικείου, Λεττονία), που είναι το αιτούν δικαστήριο. Προς στήριξη της προσφυγής της, η Laimz υποστήριξε ότι μπορούσε κατά νόμον να

κάνει χρήση των πληροφοριών που έλαβε από την Optibet δυνάμει της συμφωνίας της 2ας Μαρτίου 2020, περί της οποίας έγινε μνεία στη σκέψη 23 της παρούσας απόφασης, και των αποφάσεων που είχαν λάβει τα στελέχη της Optibet, καθώς και να εφαρμόσει τις αποφάσεις αυτές στο πλαίσιο της δικής της επιχειρηματικής σχέσης με τον επίμαχο στην κύρια δίκη πελάτη.

29 Επιπλέον, η Laimz προσήψε στην εποπτική αρχή ότι, για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι ο πελάτης αυτός ήταν στενός συνεργάτης πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου, στηρίχθηκε απλώς και μόνον στο γεγονός ότι αμφότερα τα πρόσωπα αυτά μετείχαν στην ίδια ένωση, χωρίς να προβεί σε εξατομικευμένη και εμπεριστατωμένη εκτίμηση.

30 Αμυνόμενη, η εποπτική αρχή επισήμανε ότι ο νόμος για την πρόληψη δεν προβλέπει ότι η ανταλλαγή σχετικών με πελάτες δεδομένων με άλλη εταιρία απαλλάσσει τον αποδέκτη των σχετικών πληροφοριών από την εκπλήρωση των νομικών υποχρεώσεών του. Τόνισε, επιπλέον, ότι, όταν ο επίμαχος στην κύρια δίκη πελάτης συνήψε επιχειρηματική σχέση με τη Laimz, διέκοψε την επιχειρηματική του σχέση με την Optibet και ότι, ως εκ τούτου, η πρώτη δεν μπορούσε πλέον να χρησιμοποιήσει τις πληροφορίες που διέθετε η δεύτερη.

31 Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς το εύρος της έννοιας του «προσώπου που είναι γνωστό ως στενός συνεργάτης» πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου κατά το άρθρο 3, σημείο 11, της οδηγίας 2015/849 στην περίπτωση που ένα πρόσωπο και ένα πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο μετέχουν αμφότερα στο εκτελεστικό όργανο της ίδιας ένωσης. Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι είναι αναγκαία η παροχή διευκρινίσεων όσον αφορά τη δυνατότητα των εταιριών που ανήκουν στον ίδιο όμιλο να ανταλλάσσουν πληροφορίες, με σκοπό την άσκηση των υποχρεώσεών τους δέουσας επιμέλειας, καθώς και όσον αφορά το ζήτημα αν το άρθρο 45, παράγραφοι 1 και 8, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, σημεία 12 και 15, της οδηγίας 2015/849, επιτρέπει να χρησιμοποιούνται πληροφορίες προερχόμενες από άλλες εταιρίες του ομίλου και να εφαρμόζονται σε πλείονες εταιρίες του ομίλου αποφάσεις που λαμβάνονται από ανώτερο διοικητικό στέλεχος της ως άνω άλλης εταιρίας. Τέλος, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς την υποχρέωση της υπόχρεης οντότητας να εφαρμόσει τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τους υφιστάμενους πελάτες σε περίπτωση που δεν μπορεί να διαπιστωθεί καμία μεταβολή των κρίσιμων στοιχείων της κατάστασής τους, σε αντίθεση με την περίπτωση που κρίθηκε με την απόφαση της 17ης Νοεμβρίου 2022, Rodl & Partner (C-562/20, EU:C:2022:883).

32 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Administratīvā rajona tiesa (διοικητικό πρωτοδικείο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 3, σημείο 11, στοιχείο α’, της οδηγίας 2015/849, την έννοια ότι ένα πρόσωπο μπορεί να θεωρηθεί στενός συνεργάτης πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου, για τον μόνο λόγο ότι τα πρόσωπα είναι μέλη της ίδιας ένωσης, χωρίς να αξιολογηθεί καμία άλλη περίσταση;

2) Έχει το [άρθρο 3, σημείο 9] της οδηγίας 2015/849, την έννοια ότι, προκειμένου να διαπιστωθεί αν ένα πρόσωπο είναι πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο, είναι απαραίτητο να εξακριβωθεί εάν στο πρόσωπο αυτό έχει ανατεθεί κάποιο από τα λειτουργήματα που αναφέρονται στο εν λόγω άρθρο, και, επιπλέον, να διερευνηθεί και να επαληθευθεί ότι πρόκειται για σημαντικό λειτούργημα, και όχι για ενδιάμεση ή χαμηλή θέση της υπαλληλικής ιεραρχίας;

3) Έχει το άρθρο 45, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/849, σε συνδυασμό με την παράγραφο 8 του ίδιου άρθρου, την έννοια ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να επιτρέπουν στις υπόχρεες οντότητες του άρθρου 2, παράγραφος 1, της ως άνω οδηγίας, οι οποίες θεωρούνται εταιρίες του ίδιου ομίλου, την ανταλλαγή πληροφοριών, ακόμη και με τη σύναψη συμφωνιών για τον διαμοιρασμό των πληροφοριών και με τη διασφάλιση της αμοιβαίας επικοινωνίας και της δυνατότητας συνεκτίμησης του περιεχομένου των πληροφοριών, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της οδηγίας 2015/849;

4) Παρέχει, επιπλέον, το άρθρο 45, παράγραφοι 1 και 8, της οδηγίας 2015/849, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, σημεία 12 και 15, της ίδιας οδηγίας, τη δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν τέτοιου είδους πληροφορίες ή αποφάσεις και να εφαρμοστούν σε διάφορες εταιρίες που ανήκουν στον ίδιο όμιλο, σε περιπτώσεις αποφάσεων που ελήφθησαν από ανώτερο διοικητικό στέλεχος εταιρίας που ανήκει στον όμιλο αυτόν;

5) Έχει το άρθρο 14, παράγραφος 5, σε συνδυασμό με το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2015/849, την έννοια ότι οι υπόχρεες οντότητες δεν υποχρεούνται να εφαρμόζουν μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς υφιστάμενους εμπορικούς πελάτες, εφόσον δεν έχει παρέλθει η προθεσμία που προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία, ούτε και η προθεσμία για τις διαδικασίες του συστήματος εσωτερικού ελέγχου σχετικά με την εφαρμογή επαναλαμβανόμενων μέτρων δέουσας επιμέλειας, και επιπλέον η υπόχρεη οντότητα δεν γνωρίζει τις νέες περιστάσεις που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την εκτίμηση του κινδύνου ως προς συγκεκριμένο πελάτη;

6) Πρέπει να ερμηνευθεί η υποχρέωση που επιβάλλεται από το άρθρο 11, στοιχείο δ', της οδηγίας 2015/849, στις υπόχρεες οντότητες να εφαρμόζουν μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, είτε κατά την είσπραξη των κερδών, την κατάθεση του στοιχήματος ή και στις δύο περιπτώσεις, όταν πραγματοποιείται συναλλαγή που ανέρχεται σε ποσό ίσο ή μεγαλύτερο των 2 000 ευρώ, είτε η συναλλαγή πραγματοποιείται με μία και μόνη πράξη ή με περισσότερες της μιας πράξεις που φαίνεται να συνδέονται μεταξύ τους, υπό την έννοια ότι πρέπει να εφαρμόζονται τα μέτρα αυτά κάθε φορά που το συνολικό ποσό της συναλλαγής υπερβαίνει το ποσό των 2 000 ευρώ, ανεξαρτήτως του χρονικού διαστήματος που μεσολαβεί μέχρι την επόμενη συναλλαγή που υπερβαίνει το προβλεπόμενο από την προαναφερθείσα διάταξη ποσό των 2 000 ευρώ;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

33 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 3, σημείο 11, στοιχείο α', της οδηγίας 2015/849 έχει την έννοια ότι ένα φυσικό πρόσωπο μπορεί να θεωρηθεί ως πρόσωπο που είναι στενός συνεργάτης πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου για τον λόγο και μόνον ότι αμφότερα τα πρόσωπα αυτά είναι μέλη της ίδιας ένωσης.

34 Υπενθυμίζεται, κατ' αρχάς, ότι η οδηγία 2015/849 έχει ως κύριο σκοπό, όπως προκύπτει από τον τίτλο της και από το άρθρο 1, παράγραφοι 1 και 2, να αποτρέψει τη χρησιμοποίηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2024, MISTRAL TRANS, C-3/24, EU:C:2024:999, σκέψη 25 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

35 Ειδικότερα, οι διατάξεις της οδηγίας 2015/849, οι οποίες έχουν προληπτικό χαρακτήρα, αποβλέπουν στην καθιέρωση, σύμφωνα με μια προσέγγιση που βασίζεται στον κίνδυνο, ενός συνόλου προληπτικών και αποτρεπτικών μέτρων για την αποτελεσματική καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, προκειμένου να αποτραπεί, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 1 της οδηγίας, το ενδεχόμενο ροές παράνομου χρήματος να βλάψουν την ακεραιότητα, τη σταθερότητα και το κύρος του χρηματοπιστωτικού τομέα της Ένωσης και να απειλήσουν την εσωτερική αγορά της, καθώς και τη διεθνή ανάπτυξη (απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2024, MISTRAL TRANS, C-3/24, EU:C:2024:999, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία)

36 Όπως προκύπτει από τα άρθρα 6 έως 8 της οδηγίας 2015/849, η προσέγγιση βάσει του κινδύνου προϋποθέτει εκτίμηση του συγκεκριμένου κινδύνου η οποία, στο πλαίσιο του συστήματος που καθιερώνεται με την εν λόγω οδηγία, πραγματοποιείται σε τρία επίπεδα, συγκεκριμένα δε, κατ' αρχάς, σε επίπεδο Ένωσης, από την Επιτροπή, εν συνεχεία, σε επίπεδο κάθε κράτους μέλους και, τέλος, σε επίπεδο υπόχρεων οντοτήτων. Όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 30 της οδηγίας, από τη συγκεκριμένη εκτίμηση κινδύνων εξαρτάται, μεταξύ άλλων, η εκ μέρους των οντοτήτων αυτών λήψη κατάλληλων μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον οικείο πελάτη. Πράγματι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, ελλείψει τέτοιας εκτιμήσεως, δεν είναι δυνατόν ούτε για το οικείο κράτος μέλος ούτε, ενδεχομένως, για τους εν λόγω φορείς να αποφασίσουν, κατά περίπτωση, ποια μέτρα θα εφαρμόσουν (απόφαση της 17ης Νοεμβρίου 2022, Rodl & Partner, C-562/20, EU:C:2022:883, σκέψη 35 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

37 Συναφώς, το άρθρο 20 της οδηγίας 2015/849 καθορίζει, όσον αφορά τις συναλλαγές ή τις επιχειρηματικές σχέσεις με πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα, τις υποχρεώσεις προς τις οποίες οφείλουν να συμμορφώνονται οι υπόχρεες οντότητες, επιπλέον των προβλεπόμενων στο άρθρο 13, παράγραφος 1, της οδηγίας μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη τα οποία οι πρέπει εν λόγω οντότητες να εφαρμόζουν. Ειδικότερα, η διάταξη αυτή επιβάλλει στις υπόχρεες οντότητες να εξακριβώνουν και να επαληθεύουν την ταυτότητα του πελάτη, να εξακριβώνουν την ταυτότητα του πραγματικού δικαιούχου, να αξιολογούν τη σκοπούμενη επιχειρηματική σχέση και να συλλέγουν πληροφορίες σχετικά με το αντικείμενο και τη φύση της, καθώς και να ασκούν συνεχή εποπτεία όσον αφορά την επιχειρηματική σχέση. Το δε άρθρο 20 επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να απαιτούν από τις υπόχρεες οντότητες, μεταξύ άλλων, να διαθέτουν κατάλληλα συστήματα διαχείρισης του κινδύνου, συμπεριλαμβανομένων διαδικασιών βασιζόμενων στους κινδύνους, προκειμένου να καθορίζουν εάν ο πελάτης ή ο πραγματικός δικαιούχος του πελάτη μπορεί να χαρακτηριστεί ως πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο. Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι με τις αιτιολογικές σκέψεις 31 και 32 της οδηγίας διευκρινίζεται ότι ορισμένες καταστάσεις ενέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, ιδίως όταν πρόκειται για σχέσεις με πρόσωπα που κατέχουν ή κατείχαν σημαντικά δημόσια λειτουργήματα.

38 Επιπλέον, δυνάμει του άρθρου 23 της οδηγίας 2015/849, οι υπόχρεες οντότητες οφείλουν να επεκτείνουν την εφαρμογή των εν λόγω συστημάτων διαχείρισης κινδύνων στους στενούς συγγενείς ή στα πρόσωπα που είναι γνωστά ως «στενοί συνεργάτες» πολιτικώς εκτεθειμένων προσώπων.

39 Συναφώς, το άρθρο 3, σημείο 11, στοιχείο α', της οδηγίας 2015/849 ορίζει ως «πρόσωπα που είναι γνωστά ως στενοί συνεργάτες» τα «φυσικά πρόσωπα για το οποία είναι γνωστό ότι είναι από κοινού πραγματικοί δικαιούχοι νομικής οντότητας ή νομικού μορφώματος ή ότι συνδέονται με οποιαδήποτε άλλη στενή επιχειρηματική σχέση με πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο».

40 Για την ερμηνεία διάταξης του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της κατά τη συνήθη έννοιά του στην καθομιλουμένη, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η διάταξη καθώς και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος [απόφαση της 9ης Ιανουαρίου 2025, Österreichische Datenschutzbehörde (Υπερβολικά αιτήματα), C-416/23, EU:C:2025:3, σκέψη 24 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

41 Όσον αφορά, πρώτον, το γράμμα του άρθρου 3, σημείο 11, στοιχείο α′, της οδηγίας 2015/849, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ειδικότερα ως προς τον όρο «στενή επιχειρηματική σχέση», λαμβανομένης υπόψη της συμμετοχής ενός πελάτη και ενός πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου στο εκτελεστικό όργανο της ίδιας ένωσης.

42 Συναφώς, επισημαίνεται ότι το άρθρο 3, σημείο 13, της οδηγίας 2015/849 ορίζει τον όρο «επιχειρηματική σχέση», όσον αφορά τις υπόχρεες οντότητες, ως επιχειρηματική, επαγγελματική ή εμπορική σχέση η οποία συνδέεται με τις επαγγελματικές δραστηριότητες των υπόχρεων οντοτήτων και η οποία αναμένεται, κατά τον χρόνο σύναψης της επαφής, ότι θα έχει κάποια διάρκεια. Επιπλέον, μολονότι η οδηγία αυτή δεν καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να εκτιμάται κατά πόσον η εν λόγω σχέση μπορεί να χαρακτηριστεί ως στενή, η διευκρίνιση αυτή υποδηλώνει ότι δεν αρκεί μόνη η διαπίστωση επιχειρηματικής σχέσης, αλλά πρέπει να διαπιστώνεται ότι η σχέση αυτή έχει προσλάβει ιδιαίτερη σημασία.

43 Ωστόσο, ένα πρόσωπο και ένα πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο που ανήκουν στο εκτελεστικό όργανο της ίδιας ένωσης διατηρούν a priori σχέση σε επαγγελματικό πλαίσιο, με συνέπεια να μην μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο η άσκηση των καθηκόντων αυτών να συνιστά «στενή επιχειρηματική σχέση», κατά την έννοια του άρθρου 3, σημείο 11, στοιχείο α′, της οδηγίας 2015/849, μεταξύ του προσώπου αυτού και του πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου ούτε, εξάλλου, το ενδεχόμενο η άσκηση των εν λόγω καθηκόντων να καταστήσει δυνατή τη δημιουργία τέτοιας σχέσης. Επιπλέον, σε μια τέτοια περίπτωση δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο το πρόσωπο αυτό να θεωρηθεί πραγματικός δικαιούχος νομικής οντότητας ή νομικού μορφώματος από κοινού με το πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο, κατά την έννοια της διάταξης αυτής. Οι διαπιστώσεις αυτές, όμως, δεν μπορούν να βασίζονται αποκλειστικώς και μόνο στο ότι αμφότερα τα πρόσωπα αυτά ανήκουν στο εκτελεστικό όργανο της ίδιας ένωσης, αλλά πρέπει να στηρίζονται σε ανάλυση των υφισταμένων περιστάσεων.

44 Υπό τις συνθήκες αυτές, από το γράμμα του άρθρου 3, σημείο 11, στοιχείο α′, της οδηγίας 2015/849 μπορεί να συναχθεί ότι σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, στην οποία ένα πρόσωπο και ένα πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο είναι μέλη του εκτελεστικού οργάνου της ίδιας ένωσης, δεν αποκλείεται a priori το ενδεχόμενο να θεωρηθεί το πρόσωπο αυτό ως στενός συνεργάτης του συγκεκριμένου πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου κατά την έννοια της εν λόγω διάταξης.

45 Η ανάλυση αυτή με βάση το γράμμα της διάταξης επιρρωννύεται από το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η εν λόγω διάταξη, καθώς και από τους σκοπούς που επιδιώκει η οδηγία 2015/849.

46 Πράγματι, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 38 της παρούσας απόφασης, το άρθρο 23 της οδηγίας 2015/849 προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι τα μέτρα τα οποία προβλέπονται στο άρθρο 20 της οδηγίας εφαρμόζονται στα πρόσωπα που είναι γνωστά ως στενοί συνεργάτες πολιτικώς εκτεθειμένων προσώπων, αλλά και στους στενούς συγγενείς πολιτικώς εκτεθειμένων προσώπων. Επομένως, ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε να επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2015/849 σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό προσώπων του περιβάλλοντος των πολιτικώς εκτεθειμένων προσώπων.

47 Εντούτοις, υπενθυμίζεται ακόμη ότι, κατά την αιτιολογική σκέψη 1 της οδηγίας 2015/849, εκτός από την περαιτέρω ανάπτυξη σε επίπεδο Ένωσης μιας προσέγγισης που στηρίζεται στο ποινικό δίκαιο, η στοχοθετημένη και αναλογική πρόληψη της χρήσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας είναι απαραίτητη, μπορεί δε να έχει συμπληρωματικά αποτελέσματα.

48 Στο πλαίσιο αυτό, δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 3, της οδηγίας, το οποίο προβλέπει ότι οι πολιτικές, οι έλεγχοι και οι διαδικασίες για τον μετριασμό και τη διαχείριση κατά τρόπο αποτελεσματικό των κινδύνων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας πρέπει να είναι ανάλογες προς τη φύση και το μέγεθος των υπόχρεων οντοτήτων, οι διαδικασίες που βασίζονται στους κινδύνους για τους οποίους γίνεται λόγος στο άρθρο 20 της οδηγίας πρέπει να είναι ανάλογες προς τη φύση και το μέγεθος των υπόχρεων οντοτήτων, όπερ συνεπάγεται ότι οι οντότητες αυτές πρέπει να διαθέτουν ορισμένο περιθώριο εκτιμήσεως κατά την εκπόνηση των διαδικασιών με βάση τους κινδύνους που απορρέουν από τη δραστηριότητά τους. Επομένως, μολονότι μια προσέγγιση βάσει κινδύνου παρέχει κάποια ευελιξία, εντούτοις, δεν αποτελεί, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 22 της οδηγίας, αδικαιολόγητα ανεκτική επιλογή για τα κράτη μέλη και τις υπόχρεες οντότητες, προϋποθέτει δε τη λήψη αποφάσεων βάσει αποδεικτικών στοιχείων.

49 Επιπλέον, από την αιτιολογική σκέψη 33 της οδηγίας 2015/849 προκύπτει ότι οι διατάξεις σχετικά με τα πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα είναι προληπτικής και όχι ποινικής φύσης και δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι στιγματίζουν τα πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα ως εμπλεκόμενα σε εγκληματική δραστηριότητα. Σύμφωνα με την ίδια αιτιολογική σκέψη, η άρνηση επιχειρηματικής σχέσης με ένα πρόσωπο απλώς λόγω του προσδιορισμού του ως πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου είναι αντίθετη με το πνεύμα και το γράμμα της παρούσας οδηγίας και των αναθεωρημένων συστάσεων της Ομάδας Χρηματοπιστωτικής Δράσης.

50 Κατά συνέπεια, όταν εφαρμόζουν προσέγγιση βάσει κινδύνου, οι υπόχρεες οντότητες, για να εκτιμήσουν εάν υφίσταται στενή επιχειρηματική σχέση μεταξύ ενός προσώπου και ενός πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου, οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη όχι μόνον τη φύση της σχέσης μεταξύ του πελάτη και του πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου, προκειμένου να κρίνουν αν υφίσταται κίνδυνος η σχέση αυτή να χρησιμοποιηθεί για σκοπούς νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής, αλλά και τους επιδιωκόμενους σκοπούς, όπερ σημαίνει ότι, για την τήρηση των απαιτήσεων της οδηγίας 2015/849, απαιτείται εξατομικευμένη αξιολόγηση εκάστης περίπτωσης.

51 Η αντίθετη ερμηνεία θα είχε ως συνέπεια την εφαρμογή των πρόσθετων υποχρεώσεων που προβλέπει η οδηγία 2015/849 σε πολύ μεγάλο αριθμό περιπτώσεων, στο πλαίσιο των οποίων θα διακυβευόταν ο αναλογικός χαρακτήρας των υποχρεώσεων αυτών σε σχέση με τους επιδιωκόμενους από την οδηγία σκοπούς, ήτοι την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος της Ένωσης για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας, και, επιπλέον, θα ανέκυπταν ζητήματα πρακτικής φύσεως όσον αφορά την πρόσβαση στα δεδομένα των οικείων προσώπων.

52 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3, σημείο 11, στοιχείο α′, της οδηγίας 2015/849 έχει την έννοια ότι ένα φυσικό πρόσωπο δεν μπορεί να θεωρηθεί στενός συνεργάτης πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου

για τον λόγο και μόνον ότι αμφότερα τα πρόσωπα αυτά είναι μέλη του εκτελεστικού οργάνου της ίδιας ένωσης, πλην όμως η περίσταση αυτή συνιστά κρίσιμο στοιχείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο της σχετικής εκτίμησης.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

53 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 3, σημείο 9, της οδηγίας 2015/849 έχει την έννοια ότι, για να διαπιστωθεί ότι ένα φυσικό πρόσωπο είναι πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο, αρκεί να αποδειχθεί ότι το πρόσωπο αυτό ασκεί κάποιο από τα λειτουργήματα που απαριθμούνται στο εν λόγω άρθρο 3, σημείο 9, στοιχεία α' έως η', ή αν πρέπει επιπλέον να εξακριβωθεί, βάσει των πραγματικών περιστατικών, ότι ασκεί λειτούργημα που αντιστοιχεί σε ανώτερη θέση, και όχι σε ενδιάμεση ή κατώτερη θέση.

54 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως υπογραμμίσει ότι η διαδικασία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ συνιστά έναν μηχανισμό συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, χάρη στον οποίο το μεν παρέχει στα δε τα ερμηνευτικά στοιχεία του ενωσιακού δικαίου που τους είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς επί της οποίας καλούνται να αποφανθούν, καθώς και ότι ο δικαιολογητικός λόγος της προδικαστικής παραπομπής δεν έγκειται στη διατύπωση συμβουλευτικής γνώμης επί γενικών ή υποθετικών ζητημάτων, αλλά στην αυτονόητη ανάγκη αποτελεσματικής επίλυσης μιας ένδικης διαφοράς [απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2024, Adusbef (Γέφυρα Morandi), C-683/22, EU:C:2024:936, σκέψη 38 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

55 Όπως προκύπτει από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, η ζητούμενη προδικαστική απόφαση πρέπει να είναι «αναγκαία» για να καταστεί δυνατή η εκ μέρους του αιτούντος δικαστηρίου «έκδοση της δικής του απόφασης» επί της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί [απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2024, Adusbef (Γέφυρα Morandi), C-683/22, EU:C:2024:936, σκέψη 39 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

56 Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο δεν παρέχει καμία πληροφορία σχετικά με την ακριβή φύση των καθηκόντων που ασκεί στον επαγγελματικό του βίο το πρόσωπο που φέρεται να αποτελεί πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο στην υπόθεση της κύριας δίκης. Επιπλέον, η εποπτική αρχή θεωρεί ότι ο επίμαχος στην κύρια δίκη πελάτης αποτελεί στενό συνεργάτη του εν λόγω πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου.

57 Τέλος, ουδόλως προκύπτει από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο ότι οι διάδικοι της κύριας δίκης αμφισβητούν ότι το πρόσωπο του οποίου ο πελάτης αυτός είναι στενός συνεργάτης αποτελεί πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο. Η Laimz αμφισβητεί την εκ μέρους της εποπτικής αρχής ερμηνεία της έννοιας του «προσώπου που είναι στενός συνεργάτης πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου», ζήτημα το οποίο αποτελεί το αντικείμενο του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος.

58 Υπό τις συνθήκες αυτές, κατ' εφαρμογήν της νομολογίας που υπομνήσθηκε στις σκέψεις 54 και 55 της παρούσας απόφασης, το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να κριθεί απαράδεκτο.

Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

59 Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 45, παράγραφοι 1 και 8, της οδηγίας 2015/849 έχει την έννοια ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να επιτρέπουν στις κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας υπόχρεες οντότητες οι οποίες ανήκουν στον ίδιο όμιλο, κατά την έννοια του άρθρου 3, σημείο 15, της οδηγίας, να ανταλλάσσουν μεταξύ τους πληροφορίες, μεταξύ άλλων, μέσω της σύναψης συμφωνιών ανταλλαγής πληροφοριών και της διασφάλισης της αμοιβαίας κυκλοφορίας των πληροφοριών αυτών προς επίτευξη των σκοπών της οδηγίας 2015/849.

60 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 45, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/849, τα κράτη μέλη απαιτούν από τις υπόχρεες οντότητες που ανήκουν σε όμιλο να εφαρμόζουν πολιτικές και διαδικασίες σε επίπεδο ομίλου, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών για την προστασία των δεδομένων, καθώς και των πολιτικών και των διαδικασιών για την ανταλλαγή πληροφοριών στο πλαίσιο του ομίλου, με σκοπό την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Σύμφωνα με την ίδια αυτή διάταξη, οι πολιτικές και οι διαδικασίες αυτές εφαρμόζονται αποτελεσματικά σε επίπεδο υποκαταστημάτων και θυγατρικών που ανήκουν κατά πλειοψηφία στις υπόχρεες οντότητες και βρίσκονται σε κράτη μέλη και τρίτες χώρες. Επισημαίνεται ακόμη ότι η διάταξη αυτή επιδιώκει, επομένως, τον διαλαμβανόμενο στην αιτιολογική σκέψη 35 της οδηγίας σκοπό να αποφεύγεται η επανάληψη των διαδικασιών εξακρίβωσης της ταυτότητας του πελάτη.

61 Εξάλλου, το άρθρο 45, παράγραφος 8, της οδηγίας προβλέπει ακόμη ότι τα κράτη μέλη «μεριμνούν ώστε να επιτρέπεται η ανταλλαγή πληροφοριών εντός του ομίλου», με τη διευκρίνιση ότι πληροφορίες για υπόνοιες ότι τα κεφάλαια αποτελούν προϊόντα εγκληματικής δραστηριότητας ή σχετίζονται με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας που αναφέρονται στη μονάδα χρηματοοικονομικών πληροφοριών αποτελούν αντικείμενο ανταλλαγής εντός του ομίλου, εκτός αν υποδεικνύει άλλως η εν λόγω μονάδα.

62 Εν προκειμένω, αφενός, δεν αμφισβητείται ότι η Laimz και η Optibet αποτελούν υπόχρεες οντότητες, καθόσον παρέχουν υπηρεσίες τυχερών παιγνίων κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/849. Αφετέρου, η Laimz και η Optibet, η οποία παρείχε πληροφορίες στη Laimz, ανήκουν σε όμιλο επιχειρήσεων, κατά την έννοια του άρθρου 3, σημείο 15, της οδηγίας. Κατά συνέπεια, η σχέση μεταξύ των δύο αυτών εταιριών, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας για τη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις της οδηγίας 2015/849, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 45, παράγραφοι 1 και 8, της οδηγίας αυτής.

63 Επομένως, δεδομένης της σαφήνειας με την οποία έχουν διατυπωθεί οι διατάξεις του άρθρου 45, παράγραφοι 1 και 8, συνάγεται ότι τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να παρέχουν στις υπόχρεες οντότητες που ανήκουν στον ίδιο όμιλο τη δυνατότητα να ανταλλάσσουν πληροφορίες προκειμένου να επιτύχουν τους σκοπούς που επιδιώκει η οδηγία 2015/849. Αντιθέτως, η διάταξη αυτή δεν απαιτεί η ανταλλαγή πληροφοριών να αποτελεί αντικείμενο συμφωνιών ανταλλαγής πληροφοριών προκειμένου να διασφαλίζεται η αμοιβαία επικοινωνία εντός του ομίλου και η δυνατότητα πρόσβασης στις πληροφορίες αυτές.

64 Όπως, όμως, επισημαίνει και η Επιτροπή, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, για την επίτευξη των σκοπών της οδηγίας 2015/849, απαιτείται, κατ' αρχήν, εξατομικευμένη προσέγγιση για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Συνεπώς, όταν διαπιστώνεται ότι οι πληροφορίες που ανταλλάσσονται εντός του ομίλου δεν επαρκούν για την άσκηση δέουσας επιμέλειας από την

υπόχρεη οντότητα ως προς τον πελάτη της, ιδίως επειδή οι υπηρεσίες και τα επιμέρους προϊόντα που προσφέρει η υπόχρεη οντότητα διαφέρουν από εκείνα που προσφέρει άλλη οντότητα του ίδιου ομίλου, η υπόχρεη οντότητα πρέπει να προβεί σε εξατομικευμένη εξέταση. Ακόμη και αν οι κρίσιμες υπηρεσίες και προϊόντα είναι πανομοιότυπα και οι πληροφορίες επαρκείς, επισημαίνεται ότι το άρθρο 45, παράγραφοι 1 και 8, της οδηγίας δεν ρυθμίζει τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνουν οι υπόχρεες οντότητες βάσει των πληροφοριών που διαβιβάζονται εντός του ομίλου και, επομένως, δεν απαλλάσσει τις οντότητες αυτές από την τήρηση των υποχρεώσεων που προβλέπει η οδηγία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από το άρθρο 13, παράγραφοι 2 και 4, της οδηγίας 2015/849, το οποίο διευκρινίζει ότι οι υπόχρεες οντότητες καθορίζουν την έκταση των μέτρων δέουσας επιμέλειας ανάλογα με τον βαθμό κινδύνου.

65 Επισημαίνεται ακόμη, στο πλαίσιο αυτό, ότι το άρθρο 45 της οδηγίας 2015/849 δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιτρέπει σε υπόχρεη οντότητα την αυτόματη χρήση των πληροφοριών σχετικά με τη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη, χωρίς η υπόχρεη οντότητα να έχει προβεί σε δική της εκτίμηση των κινδύνων και των μέτρων δέουσας επιμέλειας που πρέπει να ληφθούν. Αντιθέτως, λαμβανομένων υπόψη των υποχρεώσεων δέουσας επιμέλειας που υπέχει από την οδηγία, είναι σημαντικό μια υπόχρεη οντότητα, όταν λαμβάνει πληροφορίες ικανές να δικαιολογήσουν εκ πρώτης όψεως τη λήψη μέτρων δέουσας επιμέλειας, να προβαίνει αμελλητί στις απαιτούμενες επαληθεύσεις.

66 Συνεπώς, στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 45, παράγραφοι 1 και 8, της οδηγίας 2015/849 έχει την έννοια ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να επιτρέπουν την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας υπόχρεων οντοτήτων οι οποίες ανήκουν στον ίδιο όμιλο, κατά την έννοια του άρθρου 3, σημείο 15, της οδηγίας. Ωστόσο, η ανταλλαγή πληροφοριών δεν απαλλάσσει την υπόχρεη οντότητα από την ευθύνη της να ασκεί τη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη.

Επί του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος

67 Με το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ’ ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 45, παράγραφοι 1 και 8, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, σημεία 12 και 15, της οδηγίας 2015/849, έχει την έννοια ότι επιτρέπει σε επιχείρηση ανήκουσα σε όμιλο να εφαρμόσει αυτομάτως απόφαση ληφθείσα από πρόσωπο που κατέχει ανώτερη θέση στην ιεραρχία άλλης επιχείρησης του ίδιου ομίλου και αφορώσα τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς έναν από τους πελάτες της τελευταίας αυτής επιχείρησης, χωρίς να προβεί σε δική της εκτίμηση των κινδύνων και των μέτρων δέουσας επιμέλειας που πρέπει να ληφθούν.

68 Προκαταρκτικώς, επισημαίνεται ότι το άρθρο 45, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/849 δεν διευκρινίζει τη φύση των πληροφοριών που μπορούν να ανταλλάσσονται και στη συνέχεια να χρησιμοποιούνται από την αποδέκτρια υπόχρεη οντότητα. Λαμβανομένου υπόψη του πεδίου εφαρμογής της επίμαχης νομοθεσίας της Ένωσης, καθώς και της αναφοράς στους στόχους για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, πρόκειται ασφαλώς για πληροφορίες που είναι σημαντικές για την τήρηση των απαιτήσεων που επιβάλλει η οδηγία στις υπόχρεες οντότητες.

69 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η απόφαση για την οποία γίνεται λόγος στο προδικαστικό ερώτημα ελήφθη από επιχείρηση ανήκουσα σε όμιλο στο πλαίσιο της υποχρέωσης δέουσας επιμέλειας που υπέχει η επιχείρηση αυτή έναντι συγκεκριμένου πελάτη. Φαίνεται, συνεπώς, να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 45, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/489.

70 Όσον αφορά το ζήτημα αν η απόφαση αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί από άλλη επιχείρηση του εν λόγω ομίλου, υπενθυμίζεται ότι, όπως προκύπτει από την απάντηση στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των υπόχρεων οντοτήτων ενός ομίλου διευκολύνει μεν την τήρηση των απαιτήσεων που θέτει η οδηγία 2015/849 όσον αφορά την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, πλην όμως το άρθρο 45, παράγραφοι 1 και 8, της οδηγίας δεν απαλλάσσει εκάστη υπόχρεη οντότητα από την ατομική της ευθύνη όσον αφορά την τήρηση των απαιτήσεων αυτών. Η ερμηνεία αυτή, όμως, ισχύει και στην περίπτωση που διαβιβάζεται απόφαση την οποία έλαβε πρόσωπο που κατέχει υψηλή θέση στην ιεραρχία άλλης επιχείρησης του ίδιου ομίλου σε σχέση με πελάτη της επιχείρησης αυτής. Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από το άρθρο 8, παράγραφος 5, της οδηγίας 2015/849, το οποίο προβλέπει ότι τα κράτη μέλη απαιτούν από τις υπόχρεες οντότητες να λαμβάνουν έγκριση από τα ανώτερα διοικητικά στελέχη τους για τις πολιτικές, τους ελέγχους και τις διαδικασίες που εφαρμόζουν.

71 Επομένως, στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 45, παράγραφοι 1 και 8, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, σημεία 12 και 15, της οδηγίας 2015/849, έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει σε επιχείρηση ανήκουσα σε όμιλο να εφαρμόσει αυτομάτως απόφαση η οποία ελήφθη από πρόσωπο που κατέχει ανώτερη θέση στην ιεραρχία άλλης επιχείρησης του ίδιου ομίλου στο πλαίσιο της υποχρέωσης δέουσας επιμέλειας που υπέχει η άλλη επιχείρηση και η οποία αφορά μέτρο δέουσας επιμέλειας ως προς έναν από τους πελάτες της άλλης επιχείρησης, χωρίς να προβεί σε δική της εκτίμηση των κινδύνων και μέτρων δέουσας επιμέλειας που πρέπει να ληφθούν.

Επί του πέμπτου προδικαστικού ερωτήματος

72 Με το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, εάν το άρθρο 14, παράγραφος 5, σε συνδυασμό με το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2015/849, έχει την έννοια ότι οι υπόχρεες οντότητες δεν υποχρεούνται να εφαρμόζουν μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς υφιστάμενους εμπορικούς πελάτες, εφόσον δεν έχουν παρέλθει η προβλεπόμενη από την εθνική νομοθεσία προθεσμία και η προθεσμία που προβλέπεται από τις διαδικασίες του συστήματος εσωτερικού ελέγχου σχετικά με την εφαρμογή νέων μέτρων ελέγχου και εφόσον δεν έχουν περιέλθει σε γνώση της υπόχρεης οντότητας νέες περιστάσεις που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την εκτίμηση του κινδύνου ως προς συγκεκριμένο πελάτη.

73 Συναφώς, από το γράμμα του άρθρου 14, παράγραφος 5, της οδηγίας 2015/849 προκύπτει ότι οι υπόχρεες οντότητες οφείλουν, ακολουθώντας προσέγγιση βάσει του κινδύνου, να εφαρμόζουν τα μέτρα δέουσας επιμέλειας όχι μόνον για τους νέους πελάτες, αλλά για τους υπάρχοντες πελάτες την κατάλληλη χρονική στιγμή. Με την εν λόγω διάταξη διευκρινίζεται ότι τέτοια κατάλληλη χρονική στιγμή είναι εκείνη κατά την οποία μεταβάλλονται κρίσιμα στοιχεία σε σχέση με την κατάσταση του πελάτη. Επιπλέον, σύμφωνα με την ίδια διάταξη, η υποχρέωση την οποίαν υπέχουν οι υπόχρεες οντότητες δεν περιορίζεται μόνον στους πελάτες που έχουν χαρακτηριστεί ως πελάτες υψηλού κινδύνου (απόφαση της 17ης Νοεμβρίου 2022, Rodl & Partner, C-562/20, EU:C:2022:883, σκέψη 83).

74 Επιπλέον, κατά το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2015/849, οι υπόχρεες οντότητες οφείλουν, ειδικότερα, να επικαιροποιούν τις εκτιμήσεις περί των κινδύνων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας τους οποίους διατρέχουν (απόφαση της 17ης Νοεμβρίου 2022, Rodl & Partner, C-562/20, EU:C:2022:883, σκέψη 84).

75 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το άρθρο 14, παράγραφος 5, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2015/849, έχει την έννοια ότι οι υπόχρεες οντότητες υπέχουν την υποχρέωση να λαμβάνουν, βάσει επικαιροποιημένης εκτίμησης των κινδύνων, μέτρα δέουσας επιμέλειας, ενδεχομένως ενισχυμένου χαρακτήρα ως προς υφιστάμενο πελάτη, οσάκις τούτο ενδείκνυται, ιδίως δε σε περίπτωση μεταβολής των κρίσιμων στοιχείων της κατάστασης του συγκεκριμένου πελάτη (απόφαση της 17ης Νοεμβρίου 2022, Rodl & Partner, C-562/20, EU:C:2022:883, σκέψη 91).

76 Επισημαίνεται, εξάλλου, ότι το άρθρο 14, παράγραφος 5, της οδηγίας 2015/849 διασφαλίζει την επίτευξη του κύριου σκοπού της, ήτοι την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Συνεπώς, η εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας σε υφιστάμενους πελάτες αποσκοπεί στον μετριασμό των νέων ή των διαφορετικών κινδύνων που σχετίζονται με τον πελάτη και την αντίστοιχη επιχειρηματική σχέση. Ως εκ τούτου, εφόσον δεν έχουν περιέλθει σε γνώση της υπόχρεης οντότητας μεταβολές στοιχείων σχετικών με την κατάσταση του οικείου πελάτη και εφόσον δεν έχουν εκπνεύσει οι προθεσμίες για την εφαρμογή νέων μέτρων δέουσας επιμέλειας, δεν υφίσταται υποχρέωση ούτε συντρέχουν λόγοι εφαρμογής τέτοιων μέτρων. Δεν ισχύει το ίδιο όταν ο μη εντοπισμός τέτοιων μεταβολών οφείλεται σε ανεπάρκειες κατά την άσκηση της συνεχούς εποπτείας που, σύμφωνα το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο δ′, της οδηγίας 2015/849, οφείλει να ασκεί η υπόχρεη οντότητα.

77 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι στο πέμπτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 14, παράγραφος 5, σε συνδυασμό με το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2015/849, έχει την έννοια ότι οι υπόχρεες οντότητες δεν απαιτείται να εφαρμόζουν μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς υφιστάμενους πελάτες, εφόσον δεν έχουν παρέλθει η προβλεπόμενη από την εθνική νομοθεσία προθεσμία και η προθεσμία που προβλέπεται από τις διαδικασίες του συστήματος εσωτερικού ελέγχου σχετικά με την εφαρμογή νέων μέτρων ελέγχου και εφόσον δεν έχουν περιέλθει σε γνώση της υπόχρεης οντότητας νέες περιστάσεις που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την εκτίμηση του κινδύνου ως προς συγκεκριμένο πελάτη, υπό την επιφύλαξη ότι ο μη εντοπισμός νέων περιστάσεων δυνάμενων να επηρεάσουν την εκτίμηση του κινδύνου ως προς συγκεκριμένο πελάτη δεν οφείλεται σε ανεπάρκειες κατά την άσκηση της συνεχούς εποπτείας που, σύμφωνα το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο δ′, της οδηγίας 2015/849, οφείλει να ασκεί η υπόχρεη οντότητα.

Επί του έκτου προδικαστικού ερωτήματος

78 Με το έκτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 11, στοιχείο δ′, της οδηγίας 2015/849 έχει την έννοια ότι η υποχρέωση εφαρμογής μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, την οποία υπέχουν οι υπόχρεες οντότητες που παρέχουν υπηρεσίες τυχερών παιγνίων κατά την είσπραξη κερδών, κατά την κατάθεση του στοιχήματος ή και σε αμφότερες αυτές τις περιπτώσεις, όταν το ποσό της συναλλαγής είναι ίσο ή μεγαλύτερο των 2 000 ευρώ, είτε η συναλλαγή πραγματοποιείται με μία και μόνη πράξη είτε με περισσότερες της μιας πράξεις που φαίνεται να συνδέονται μεταξύ τους, εφαρμόζεται κάθε φορά που το συνολικό ποσό της συναλλαγής ανέρχεται σε 2 000 ευρώ.

79 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 11, στοιχείο α′, της οδηγίας 2015/849 προβλέπει ότι πρέπει να εφαρμόζονται μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη κατά τη σύναψη επιχειρηματικής σχέσης, διευκρινιζομένου ότι η επιχειρηματική σχέση κατά την έννοια της οδηγίας θεωρείται, σύμφωνα με το άρθρο 3, σημείο 13, αυτής, ότι θα έχει «κάποια διάρκεια».

80 Το δε άρθρο 11, στοιχείο δ′, της οδηγίας 2015/849, το οποίο αφορά την ειδική περίπτωση των παρόχων υπηρεσιών τυχερών παιγνίων, υποχρεώνει τις συγκεκριμένες οντότητες να εφαρμόζουν μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη όταν, κατά την είσπραξη των κερδών, κατά την κατάθεση του στοιχήματος ή και στις δύο περιπτώσεις, πραγματοποιούν συναλλαγές που ανέρχονται σε ποσό ίσο ή μεγαλύτερο των 2 000 ευρώ είτε η συναλλαγή πραγματοποιείται με μία και μόνη πράξη είτε με περισσότερες της μιας πράξεις που φαίνεται να συνδέονται μεταξύ τους.

81 Επομένως, με βάση το γράμμα της διάταξης αυτής, η εφαρμογή της συγκεκριμένης υποχρέωσης δεν εξαρτάται από το αν η συναλλαγή πραγματοποιήθηκε εντός συγκεκριμένης περιόδου σε σχέση με προγενέστερη συναλλαγή η οποία πληρούσε επίσης τις προϋποθέσεις αυτές.

82 Επιπλέον, η εν λόγω διάταξη πρέπει να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψης 21 της οδηγίας 2015/849, με την οποία διευκρινίζεται ότι η χρήση των υπηρεσιών του τομέα των τυχερών παιγνίων για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αποτελεί πηγή ανησυχίας και ότι, προκειμένου να μετριασθούν οι κίνδυνοι που συνδέονται με τις υπηρεσίες τυχερών παιγνίων, η οδηγία πρέπει να καθιερώσει υποχρέωση των παρόχων υπηρεσιών τυχερών παιγνίων υψηλότερου κινδύνου να λαμβάνουν μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη για κάθε συναλλαγή ύψους 2 000 ευρώ και πλέον.

83 Επομένως, το άρθρο 11, στοιχείο δ′, της οδηγίας 2015/849 έχει την έννοια ότι η υποχρέωση εφαρμογής μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, την οποία υπέχουν οι υπόχρεες οντότητες που παρέχουν υπηρεσίες τυχερών παιγνίων κατά την είσπραξη κερδών, κατά την κατάθεση του στοιχήματος ή και σε αμφότερες τις περιπτώσεις, όταν το ποσό της συναλλαγής είναι ίσο ή μεγαλύτερο των 2 000 ευρώ, είτε η συναλλαγή πραγματοποιείται με μία και μόνη πράξη είτε με περισσότερες της μιας πράξεις που φαίνεται να συνδέονται μεταξύ τους, εφαρμόζεται κάθε φορά που το ποσό της συναλλαγής ανέρχεται σε 2 000 ευρώ.

84 Βάσει των προεκτεθέντων, στο έκτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 11, στοιχείο δ′, της οδηγίας 2015/849 έχει την έννοια ότι επιβάλλει στις υπόχρεες οντότητες να εφαρμόζουν μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη κάθε φορά που, κατά την είσπραξη των κερδών, κατά την κατάθεση του στοιχήματος ή και σε αμφότερες τις περιπτώσεις, το ποσό της συναλλαγής είναι ίσο ή μεγαλύτερο των 2 000 ευρώ, είτε η συναλλαγή πραγματοποιείται με μία και μόνη πράξη είτε με περισσότερες της μιας πράξεις που φαίνεται να συνδέονται μεταξύ τους.

Επί των δικαστικών εξόδων

85 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ’ αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 3, σημείο 11, στοιχείο α′, της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2015, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και την κατάργηση της οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της οδηγίας 2006/70/ΕΚ της Επιτροπής, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία (ΕΕ) 2018/843 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2018,**

   έχει την έννοια ότι:

   ένα φυσικό πρόσωπο δεν μπορεί να θεωρηθεί στενός συνεργάτης πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου για τον λόγο και μόνον ότι αμφότερα τα πρόσωπα αυτά είναι μέλη του εκτελεστικού οργάνου της ίδιας ένωσης, πλην όμως η περίσταση αυτή συνιστά κρίσιμο στοιχείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο της σχετικής εκτίμησης.

2) **Το άρθρο 45, παράγραφοι 1 και 8, της οδηγίας 2015/849, όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 2018/843,**

   έχει την έννοια ότι:

   τα κράτη μέλη υποχρεούνται να επιτρέπουν την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/849, όπως έχει τροποποιηθεί, υπόχρεων οντοτήτων οι οποίες ανήκουν στον ίδιο όμιλο, κατά την έννοια του άρθρου 3, σημείο 15, της οδηγίας 2015/849, όπως έχει τροποποιηθεί. Ωστόσο, η ανταλλαγή πληροφοριών δεν απαλλάσσει την υπόχρεη οντότητα από την ευθύνη της να ασκεί τη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη.

3) **Το άρθρο 45, παράγραφοι 1 και 8, της οδηγίας 2015/849, όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 2018/843, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, σημεία 12 και 15, της τροποποιημένης οδηγίας,**

   έχει την έννοια ότι:

   δεν επιτρέπει σε επιχείρηση ανήκουσα σε όμιλο να εφαρμόσει αυτομάτως απόφαση η οποία ελήφθη από πρόσωπο που κατέχει ανώτερη θέση στην ιεραρχία άλλης επιχείρησης του ίδιου ομίλου στο πλαίσιο της υποχρέωσης δέουσας επιμέλειας που υπέχει η άλλη επιχείρηση και η οποία αφορά μέτρο δέουσας επιμέλειας ως προς έναν από τους πελάτες της άλλης επιχείρησης, χωρίς να προβεί σε δική της εκτίμηση των κινδύνων και μέτρων δέουσας επιμέλειας που πρέπει να ληφθούν.

4) **Το άρθρο 14, παράγραφος 5, της οδηγίας 2015/849, όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 2018/843, σε συνδυασμό με το άρθρο 8, παράγραφος 2, της τροποποιημένης οδηγίας,**

έχει την έννοια ότι:

οι υπόχρεες οντότητες δεν απαιτείται να εφαρμόζουν μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς υφιστάμενους πελάτες, εφόσον δεν έχουν παρέλθει η προβλεπόμενη από την εθνική νομοθεσία προθεσμία και η προθεσμία που προβλέπεται από τις διαδικασίες του συστήματος εσωτερικού ελέγχου σχετικά με την εφαρμογή νέων μέτρων ελέγχου και εφόσον δεν έχουν περιέλθει σε γνώση της υπόχρεης οντότητας νέες περιστάσεις που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την εκτίμηση του κινδύνου ως προς συγκεκριμένο πελάτη, υπό την επιφύλαξη ότι ο μη εντοπισμός νέων περιστάσεων δυνάμενων να επηρεάσουν την εκτίμηση του κινδύνου ως προς συγκεκριμένο πελάτη δεν οφείλεται σε ανεπάρκειες κατά την άσκηση της συνεχούς εποπτείας που, σύμφωνα το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο δ′, της οδηγίας 2015/849, οφείλει να ασκεί η υπόχρεη οντότητα.

5) **Το άρθρο 11, στοιχείο δ′, της οδηγίας 2015/849, όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 2018/843,**

έχει την έννοια ότι:

επιβάλλει στις υπόχρεες οντότητες να εφαρμόζουν μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη κάθε φορά που, κατά την είσπραξη των κερδών, κατά την κατάθεση του στοιχήματος ή και σε αμφότερες τις περιπτώσεις, το ποσό της συναλλαγής είναι ίσο ή μεγαλύτερο των 2 000 ευρώ, είτε η συναλλαγή πραγματοποιείται με μία και μόνη πράξη είτε με περισσότερες της μιας πράξεις που φαίνεται να συνδέονται μεταξύ τους.

(υπογραφές)